

Çağlarını Aşanlar:

YUNUS EMRE

XIII - XIV. YÜZYIL

Halil İbrahim GÖKTÜRK

Doğumu, ölümü kesin sayılarla belli değil ... ama bir ömrün ışık kuşağı çift yüzyıla kolatmış pırl, pırl uzanıyor ... Mezarı bile tam belirlenememiş .. beş ayrı yöre halkı kabrini paylaşmıyor. Karaman, Bursa, Manisa, Erzurum, Keçiözü ve Porsuk Suyu'nun Sakarya'ya kavuştuğu Sarıköy gibi ... galiba sonuncusu akla ve kanıtlara uygun düşüyor. Her halde asıl Yatırı 600 yıldır aynı coşkuyla çarpan Türk Ulusu'nun yüreklerinde olmalı.. Acaba Yunus Emre'siz Nobel Ödüllerinde bir eksik yok mudur?

Altında yatan yedi eski uygarlıkla Anadolu topraklarında, Onüç ve Ondördüncü yüzyıllar arası neler olmuştu? Doğu'dan Moğol saldırıları, iç ve dış kargaşalıklarla Küçük Asya altüst olmaktadır. Çatışmalarla savaşlar, peşisıra yoksullukları, kıtlıkları sürüklemektedirler. Yarımada üzerinde savaş ve anarşizm'den kalan bir yığın yığın ve bezgin insan... Toplumlar sancılı, tasalı, ağrılı ve yarınadan güvensizdir. İşte O bungen ortam ve dönemde insanlar, dış'tan iç'e dönmek gereği duyarlar. Dahası, Tanrı'nın kullarını teselli edecek, yanan bağrılarını sulayacak serin, duru ırmaklar aranır .. böylece "İlk Mutasavvıflar" da çağdaş komşu yüzyıllarında ortaya atılırlar. Beklenen kutsal görevi üstlenerek herbiri kaynaklaşırlar. Hedef: Acılı insanoğlu'na birazcık mutluluk sunmak!... Hangi hümanist şair şu dizileri bırakabilmiş ki:

*"Nazar eyle ıtırü, bazar eyle götürü
Yaradılanı hoşgör, Yaradan'dan ötürü"*

Yunus'umuzun gerçek kişiliği ile anlam dünyası alacakaranıklara, masallara karışıp gider. Hatta okuma - yazması bile tartışmalara yolaçar. Hal o ki Derviş için "Bilim", kendini öz amacına götürecek türlü araçlardan biridir .. oysa övünç payı değil ... ama şurası bir gerçek: (Dünya Bilimleri) ve (Metafizik Bilimler) bilimlerine erdinden züphe yok... Kaldı ki şeyhi Tapduk Emre tekkesine kul olmuş, her yol ve yordam için bir kılavuz gereği duyararak ... Tekkesine yıllarca odun taşımış, çile doldurmuş ve sonunda nasıl da ermiş:

*"Tapduk'un tapusunda, kul olduk kapusunda,
Yunus miskin çiğ idik, piştik El-hamdü'lillâh"...*

Konya'da Mevlâna'mız; "Çıktığım her yücelik aşamasında ölümden geçmiş bir Türkmen Koca'sının izlerini gördüm." derken, Yunus da O'na, onbinlerce satırlık Mesnevi'sine değinerek: "Ben olsam,

*Ete, kemiğe büründüm,
Yunus diye göründüm.*

demiş ... ki (Tek Varlık) teorisini toparlayivermiş..

Şimdi elimizdeki taş basması "Yunus Emre Divanı'nın XIV. Yüzyıl başlarında iki kez yayınlandığını inanılır kaynaklar bildiriyor. Ayrıca "Risalet-ün Nushiyye" adlı bir kitabı da vardır. Halk dilinin tüm yalınlığı ve içtenliğiyle yazdığı hece ve aruz şiirleri "İlâhî", "Nutuk" ve "Nefesle"ler şeklinde çağrışarak günümüze kadar ulaşmıştır. Filozof şair, mistik Ozan Türk dilinin özünü ve gönül sesini en güç beğenilere bile engin bir alçakgönüllülikle sevdire geldi. Zira, o değişmez ve değer yitirmez ilkesiyle:

*"Sen, sana ne sanursan ayrü'ya hem âni san,
Bir mana, Dört-Kitap'tan budur eğer var ise"...*

Hele, hangisini yazsak:

*"Yetmiş iki millete bir göz ile bakmayan,
Halka müderris olsa hakikatte âsidir".*

diye haykırarak; insanlık yolunda, göğsünde hak ateşi, gözünde hoşgörü gözlüğüyle, akli mistizme katıştırarak aymazlara, yobazlara, bencilere, kincilere, hasılı insan düşmanlarına hâlâ böyle seslenmektedir. O'na göre ahlâk kanunu, ihtiyat, cesaret ve ıhlâmlıkla başlar .. sonra adalet, bilim ve aşk'la bütünleşir.

Yunus denizinde yıkanırken hangi dalgaya dokunacağını şaşırır insan.. Nitekim Yunus dili, Türk yurdunu yıllarca sel gibi basmış Arapça ve Acemce'ye de kalın bir baraj olmuş, korumuş onu...

San'atta temel taşının Kişilik olduğu besbelli.. en güçlü kişilikler ise, ister "Söz", ister "Anlam" alanında olsun arı, duru ve içten sıcaklığını zamanla yitirmiyenlerdir. Hele onlar öylesine çağların üstünden aşarak yarınlara akarlar ki, insanoğlu "Kendini Bildikçe" yürekte yüreğe geçerler, ses ve nefes olarak...

Yunus'un edebî dehâsı, salt Türk'e özgü, ulusal akımın tipik soy gelişiminden eskimez bir örnektir. Her gönlümüz daraldıkça, O'na ve öğütlerine başvurabiliriz hâlâ.. Kaldı ki O'ndan büyük birleştirici, tümleştirici mistik bir şairin bir eşini de duymuş değiliz.

Artık sözlerimizi, Sarıköy'deki Mezarın yazitlerini ekliyerek:

"Sevelim, sevilelim"

ve

"Hak'tan inen şerbeti içtik El-hamdü'lillâh", diyerek bitirelim..

BİLGİSAYAR DÜNYASINDAN: TAŞ DEVRİ BİLGİSAYARI

Celme BULCA

Menhir adı verilen, Taş Devri'nden kalma dev dikili taşlar, seyredenleri önce şaşkınlık, sonra da bu anıtları yapanlara karşı saygı ve hayranlık duygularıyla doldurur. Ama hiç kimse bu dev kayalardan oluşan Taş Devri kalıntılarının, çağımız bilgisayarlarının dedesi olabileceğini herhalde aklına getirmez. İşte bu düşünülemezlik olasılığın gerçek olabileceği Stonehenge kalıntılarında kanıtlandı (1).

Önce Stonehenge kalıntılarını kısaca tanıyalım: İngiltere'de, Londra ile Cornwall ve Southampton ile Bristol arasında yer alan geniş bir düzlükte, Salisbury'nin 13 Km. kadar kuzeyinde bulunan bu kalıntılar, plânda dairesel bir görünüm arz eden birtakım hendekler, tümsekler, delikler ve dikili taşlardan oluşmaktadır. Kalıntıları dıştan saran dairesel tümseğin yüksekliği 60 cm. civarındadır ve dairenin ortalama çapı 98 m'dir. Kalıntıdaiki dev dikili taşlardan boyları 9.1 m'ye ve ağırlıkları 50 tona ulaşanları vardır. Stonehenge kalıntılarının M.Ö. 1900 ila 1400 yılları arasında, 3 ayrı yapım devresi içinde yapıldığı tahmin edilmektedir. Kalıntıların ciddi biçimde ortaya çıkarılıp incelenişi 1919 yılına dayanmaktadır. O zamandan bu yana yapılan kazıların sonuçlarını değerlendiren araştırmacılar, bu kalıntıların bir tapınak olduğunu tahmin etmişler, fakat esrarını tam olarak çözememişlerdir. Nihayet, Amerikalı astronom Gerald S. Hawkins, Stonehenge'de yaptığı gözlemlerin yanısıra bir IBM 7090 bilgisayarı kullanarak kalıntıların esrarını büyük ölçüde çözmeyi başarmıştır. Hawkins ve diğer araştırmacılara göre, Stonehenge Taş Devri'nde yapılmış dev bir bilgisayardır. Bu bilgisayarla güneş ve ay tutulmalarının zamanlarını büyük bir doğrulukla tahmin etmek ve takvim hesapları yapmak olanağı vardır. Stonehenge kalıntıları, yüzyılların aşınma, kırma, dökme etkileri ve define avcılarının yaptıkları hasarlara kar-

şın, günümüzde de hesap gücünü gösterebilecek durumdadır. Hawkins'in modern bilgisayarı ile yaptığı ayrıntılı denemeler ve yerinde yaptığı gözlemler bu görüşleri doğrulamaktadır. Araştırmacılara göre, Stonehenge bilgisayarının donanımı olarak nitelendirilebilir. Gerekli zamanlarda kolayca yerleri değiştirilen işaret taşlarından oluşan yazılımın ise kullanımı çok kolaydır. Öte yandan, Taş Devri'nde güneş ve ay tutulmalarının ne kadar önemli olaylar olduğu gözönüne alınırsa, bunları önceden doğru olarak tahmin edebilen Stonehenge rahiplerinin, toplum üzerinde ne denli büyük bir etkiye sahip oldukları ortaya çıkar.

Günümüzde bilim adamları, Stonehenge'i yapan ve işleten Taş Devri bilgelerinin, gözlemcilik gücüne, bilgilerinin ileriliğine ve kullandıkları tekniklere şaşkınlık, hayranlık ve saygı ile bakmaktadırlar. Acaba Stonehenge'in sakladığı sırlar sadece bu kadar mıdır ve dünya yüzünde acaba daha keşfedilmek için bir araştırmacının modern bilgisayarları kullanarak konuya girmesini bekleyen kaç tane Stonehenge vardır? İşte asıl sorun buradadır.

Rodeo ve Bilgisayar

Yıldırım gibi giden bir atın üzerinden sıçrayarak, 250 Kg'lık bir sığırın üstüne atlayıp onu zorla yere devirmenin, ya da sürekli şaha kalkıp tepinen bir atın üzerinde tek elle tutunup 10 saniye kılmanın, bilgisayarlarla ya da bilimle ne ilgisi olabilir ki? İspanyolca kökenli "Rodeo" sözcüğü, Amerika'da çok yaygın olan ve yukarıda bir cümleyle kısaca belirtilmeye çalışılan türde, birtakım oldukça tehlikeli, geniş eğitim ve çalışma isteyen hareketlerden oluşan bir spor tanımlıyor. 1860'larda, büyük sığır sürülerini Amerika'nın güneyindeki bölgelerden, kuzeyin bol çayırılı topraklarına götürmek amacıyla yapılan uzun